

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-404-7-19>

SEMANTIC FEATURES OF GERMAN COLLOQUIAL VOCABULARY

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ

Ladchenko M. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the German
Philology Department
State University "Uzhhorod National
University"
Uzhhorod, Ukraine*

Ладченко М. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Kurakh N. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Head of the German Philology
Department
State University "Uzhhorod
National University"
Uzhhorod, Ukraine*

Курах Н. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької
філології,
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Проблеми, пов'язані з німецькою розмовною мовою, знаходяться в центрі уваги сучасної лінгвістики. Наукові дискусії з питань визначення розмовно-побутової мови, її визначення, меж та критеріїв, статусу відображають її складний, різноплановий і суперечливий характер і широкий діапазон [1]. Тому важливо вивчати процеси та особливості функціонування німецької мови взагалі та розмовної мови зокрема.

На основі опрацьованих теоретичних джерел можна констатувати, що основними формами існування німецької мови є літературна та розмовна мова [3, с. 31]. Значна увага приділяється висвітленню цього питання на сторінках німецьких граматик та у роботах авторів даної публікації [2; 4]. У творах німецької художньої літератури реалізується переважно літературна мова, однак можна знайти також елементи розмовної мови. Особливо це стосується розмовної лексики.

Темою даної публікації є семантичні особливості німецької розмовної лексики. Предмет дослідження – це розмовна лексика у романі класика німецької літератури Е. М. Ремарка «На Західному фронті без змін» [5]. Мета роботи – проаналізувати семантичні

особливості зафіксованої в романі німецької розмовної лексики. Актуальність цієї наукової проблеми полягає у тому, що розмовній лексиці притаманні певні особливості, які аналізуються на конкретному мовному матеріалі.

«Розмовну мову (Umgangssprache) описати набагато важче, ніж літературну, бо вона є неоднорідним утворенням і ненормованою. Вона використовується переважно у приватній сфері, в особистих розмовах, і в різних регіонах вона різна, оскільки перебуває під впливом різних діалектів. У розмовну мову можуть проникати також особливості спеціальних і професійних мов» [3, с. 32]. Саме розмовній мові притаманні експресивність, креативність, образність, жвавість, що привертає увагу багатьох вчених.

Розмовна лексика – це весь лексичний фонд повсякденної мови. Це лексика, що вживається переважно у діалогічному мовленні. Розмовна лексика функціонує в побуті, у вільному спілкуванні, поза офіційними нормами мови.

Зміст роману Е. М. Ремарка «На західному фронті без змін» пов'язаний із першою світовою війною, героями якого є солдати на війні. Значну частину роману займають діалоги між солдатами, у яких наявна німецька розмовна лексика. Великій кількості розмовних слів притаманна експресивність та емоційність, а також стилістичне забарвлення.

За належністю до розмовної мови зібрану лексику можна поділити на дві групи. До першої групи належать слова, які вживаються тільки в розмовній мові. Ця лексика характеризується креативністю та експресивністю.

Належність лексики тільки до розмовної мови часто залежить від словотворення. Більшість складних слів утворена креативним способом і відрізняється високим ступенем експресивності. Наприклад, іменники: *Blödsinn* (нісенітниця, дурниця), *Fresssucht* (ненажерство), *Gulaschkanone* (польова кухня), *Küchenbulle* (кухар), *Menschenskind* (приятелю! друже!), *Todesbrüllen* (смертельне гуркотіння), *Verrücktwerden* (божевоління).

У складних прикметниках наявне порівняння, яке вживається для емоційного підсилення: *bärenstark* (сильний, як ведмідь), *blitzblank* (начищений до блиску), *bombensicher* (абсолютно надійний), *hundemüde* (втомлений як собака), *steinalt* (дуже старий).

У наукових публікаціях вказується, що більшість похідних іменників із префіксом *ge-* та суфіксом *-e* (або без суфікса) вживаються тільки в розмовній мові. Значна частина цих іменників походить від звуконаслідувань тварин, людей, предметів та явищ навколишнього середовища [2, с. 111]. Майже всі ці іменники виражають мовлення або

плач/ричання засобами розмовної мови: *Gebrüll/ Gebrülle* (мукання; ревіння), *Geheul/Geheule* (виття, ревіння, плач), *Gepfeife* (безперервний свист), *Gerede* (балаканина, балачки, базікання), *Geschnatter* (базікання), *Geschwätz / Geschwatze* (балаканина, плітки, пересуди), *Gesumm / Gesumme* (дзижчання). Більшість похідних іменників із суфіксом *-ei* належать до розмовної мови. Саме завдяки цьому суфіксу іменники набувають характерних для розмовної мови значень, частіше негативних. Наприклад: *Fragerei* (розпитування), *Prügelei* (бійка, сварка), *Schimpferei* (тривала сварка).

Наявні в романі фразеологізми вживаються тільки в розмовній мові, вони дуже образні, емоційні: *jmdm. aufs Dach kommen* (усипати перцю комусь), *den Mund halten* (тримати язик за зубами), *die Ohren spitzen* (уважно слухати), *einen Vogel haben* (бути неповного розуму), *Hosen voll haben* (боятися, накласти повні штани від страху), *Kohldampf haben* (груб. хотіти жерти), *Luft für jmdn. sein* (не звертати на когось увагу), *rasch bei der Hand sein* (дуже швидко висловлюватися).

До другої групи належать слова, які вживаються і в літературній, і в розмовній мові. Це означає, що в літературній мові вони мають прямі значення, а в розмовній – переносні.

Дієслова, які утворені від звуконаслідування тварин, у літературній мові мають прямі значення, а в розмовній мові вживаються у переносних значеннях по відношенню людей. Це здебільшого мовлення людей під впливом емоцій, яке має чітко виражене стилістичне забарвлення. Наприклад:

brüllen – 1. мукати, гарчати (про тварин), 2. розм. горлати, ревіти; *fauchen* – 1. сичати, шипіти (про кішку), 2. розм. роздратовано говорити щось; *heulen* – 1. вити завивати (про тварин), 2. розм. завивати, скиглити, ревіти, ридати; *knurren* – 1. гарчати (про собаку), 2. розм. бурчати, буркотіти; *saufen* – 1. пити (про тварин), 2. розм. пиячити, пити; *zischen* – 1. сичати, шипіти (про тварин), 2. розм. сичати, шипіти.

Розмовна лексика з негативною семантикою вживається переважно для називання людей, часто частин тіла та має номінативну функцію. Ця лексика належить здебільшого до лайливих слів із зневажливим та грубим забарвленням. Багато слів мають переносні значення. Назви тварин та птахів у розмовній мові вживаються по відношенню до людей. У більшості випадків ця лексика має негативні емоції. Наприклад: *Arsch* (груб. зад, гузно, дупа), *Biest* (бестія, тварина, худоба), *Drecklump* (негідник, гульвіса), *Fresse* (груб. пелька, пика, морда), *Gans* (недосвідчена жінка; дурепа), *Hund* (лайл. собака), *Koller* (сказ, шаленство), *Köter* (знев., пес, дворняга), *Kuhscheiße* (груб. коров'ячий гній), *Luder* (лайл. стерва, сволота), *Lump* (лайл. негідник, гульвіса), *Maul* (груб. рот), *Mistköter* (груб., негідник), *Sauhund* (груб., мерзенний тип,

мерзотник), *Scheiße* (зруб., екскременти, випорожнення), *Schinder* (зруб., мерзений тип, мерзотник), *Schnauze* (зруб., рот), *Schwein* (лайл. свиня), *Schweinehund* (лайл. сволота), *Vieh* (лайл. тварюка, худоба), *Wanze* (паразит, мерзотний тип).

Автор вживає значну кількість дієслів з негативною семантикою, описуючи дії та поведінку героїв роману, які є солдатами на війні. Таким чином він ніби оцінює ці процеси, вживаючи негативну лексику, оскільки війна – це завжди негативні дії, емоції та оцінки. Наприклад: *abkratzen* (зруб. сконати, гинути), *anschnauzen* (нагримати на когось), *sich besaufen* (зруб. напиватися доп'яну), *fluchen* (ляятися, лихословити, проклинати), *fressen* (зруб. жерти глитати), *klaffen* (багато і голосно ляятися), *vorschnuazen* (зруб., набалакати дурниць комусь).

Таким чином, розмовна лексика роману має чітко виражені ознаки експресивності, які відрізняють її від лексики літературної мови. Найчастіше ця лексика має негативну семантику, що пов'язано зі змістом роману.

Література:

1. Корягіна А. Ю. Типи підсистем німецької розмовної мови. URL:<http://lingvodnu.com.ua/archiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya-2013-6/tipi-pidsistem-nimeckoi-rozmovnoi-movi/> (дата звернення: 18.05.2022).
2. Ладченко М. М. Словотвірні особливості іменників у німецькій розмовній мові. International research practice conference «Modern philology: relevant issues and prospects of research»: Conference proceedings (Lublin, October 20–21, 2017). Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. С. 109–112.
3. Малий Дуден. Німецька граматики / Перекл. з німецької та впоряд. В.Оленич. Ужгород: Мистецька Лінія, 2008. 438 с.
4. Ladtschenko M. M. Semantische Besonderheiten der onomatopoetischen Verben in der deutschen Umgangssprache. Сучасні дослідження з іноземної філології. 2023. № 5 (23). С. 69–77.
5. Remarque E.M. Im Westen nichts Neues. Köln: Kiepenheuer & Witsch Verlag, 2002. 221 S.